

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs IX. Vtrum Deus habeat scientiam non entium. articul. 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Scientia libera Dei qua cognoscit contingit futuram, consequitur actum liberum voluntatis, ab eo quod pendet.

Scientia naturalis Dei est causa rationis artis, non vero scientia libera.

verò modo, quatenus Deus per eam cognoscit creaturas futuras esse tali vel tali tempore. Atque hoc modo spectata non est naturalis in Deo, sed libera, neque antecedit determinationem liberam voluntatis, quia Deus statuit, ut sint tali, vel tali tempore, sed potius eam sequitur. Quia enim Deus liberè voluit mundum creare, & has, aut illas res esse, sciuit mundum cum his, vel illis rebus tali, vel tali tempore esse futurum: non verò è contrario, quia sciuit mundum futurum, ideo voluit ut esset: quin potius, si nolisset ut esset, non sciuisset eum esse futurum. Scientia ergo futurorum contingentiùm, hoc est, quòd futura sint, pendet ex determinatione libera voluntatis Dei, qua statuit, ut sint, ac proinde non eam antecedit, sed consequitur.

His positis, facillè intelligis veram esse priorem conclusionem D. Thomæ de scientia diuina, non posteriori, sed priori modo sumpta. Priori namque modo spectata, dirigit voluntatem ad opus, & modum operandi præscribit, diciturque recta ratio fabricabilium, ac proinde habet rationem artis, qua Deus cuncta fabricatur. Præterea antecedit determinationem liberam voluntatis diuinæ, ab eaque determinatur ad opus. Spectata verò posteriori modo, neque dirigit voluntatem, nec modum operandi definit, sed intra limites mere contemplationis continetur, neque actum liberum voluntatis antecedit, ut ab eo possit ad operationem determinari. His adde, quòd si per impossibile huiusmodi cognitio non esset in Deo, prior cognitio, cum determinatione libera voluntatis, satis esset, ut res creata à Deo emanarent.

Dicitur ergo illud Augustini s. de Trinitate cap. 13. in argumento sed contra citatum. *Universa creaturas & spirituales & corporales non, quia sunt, ideo novit Deus, sed ideo sunt, quia novit*, intelligendum est de cognitione & scientia diuina priori modo spectata. Illud verò aliud Origenis super epistolam ad Romanos citatum in primo argumento, *Non propterea aliquid erit, quia id scit Deus futurum, sed quia futurum est, ideo scitur à Deo antequam fiat*, quoad priorem partem est quidem verissimum: quoniam scientia diuina, qua Deus scit contingens aliquid esse futurum, non est causa rerum, ut ostensum est: quoad posteriorem verò, si sanè intelligatur, falsum non est, ut articulo 13. est ostendendum. Interim ex traditis in hoc articulo, illud solum ante oculos velim habeas, scientiam liberam, qua Deus scit contingit aliquid esse futura, non esse causam rerum, quod hoc loco à nobis satis apertè ostensum est: multi verò id non attendentes, circa præscientiam diuinam de futuris contingentibus periculosè admodum hallucitati sunt.

ARTICVLVS IX.

Utrum Deus habeat scientiam non entium.

Scientia non entium in Deo, & quomodo concipiatur.

NON ens sumitur hoc loco prout opponitur enti existenti actu, ut ipsemet D. Thomas se explicat. Quo pacto intellecta questione, per conclusionem affirmantem respondet. Est de fide, ut constat ex illo ad Romanos 4. *Vocat ea, quæ non sunt, tamquam ea quæ sunt*, atque ex aliis Scripturæ locis. Est etiam aperta in lumine naturali, quoniam Deus non solum cognoscit omnia, quæ quacunque ratione esse possunt, numquam tamen erunt, sed etiam ea quæ fingi ac cogitari possunt, nullo tamen modo esse possunt. Quo loco duo animaduertenda sunt. Primum est, ea quæ cogitantur,

A nullaque ratione esse possunt, concipi per vera entia realia, ex quibus confinguntur componi, ut chimæram, hippocentaurum, vel quæ cogitatione inter se mutuò complicantur, cum tamen nulla ratione coherere possint, ut hominem esse lapidem, & ita de cæteris complexionibus, quæ nulla ratione vera esse possunt. Cum autem Deus huiusmodi entia realia concipiat, concipiet quoque ea, quæ ex illis confinguntur, nullaque ratione esse possunt. Secundum est, Deum concipere etiam entia rationis, hoc est, relationes rationis, priuationes, & negationes, tam quæ actu existunt (eo modo quo entibus rationis conuenire potest existentia) quam quæ actu non existunt: at verò per intuitum fundamentorum concipere relationes, negationes verò, & priuationes ex rebus ipsis, quarum vna non conuenit alteri, atque ex habitibus, qui non conueniunt subiectis iis, quibus apti sunt inesse.

B Scientia diuina comparatione eorum, quæ sunt, fuerunt, aut erunt in aliqua differentia temporis, dicitur scientia visionis, seu intuitiua. Ratio est, quoniam est rerum existentium actu in indiuisibili duratione æternitatis propria scientiæ diuinæ, completentque totum tempus. Comparatione verò reliquorum omnium, scientia simplicis intelligentiæ, vel abstractiua nuncupatur: quoniam est rerum non existentium. Quo loco animaduertendum est, distinctionem hanc non esse diuersarum scientiarum in Deo, in quo vna tantum est cognitio simplicissima, sed esse distinctionem dumtaxat vnius omnino scientiæ, cum diuersis obiectis comparatæ penes existentiam, vel non existentiam eorum extra suas causas. Neque ex eo, quòd obiecta existant extra suas causas, scientiæque diuina dicatur visionis comparatione eorum, vlla maior euidentiæ, claritas, aut perfectio aduent scientiæ diuinæ, quæ æquè clara & perfecta notitia esset eorumdem obiectorum comparatione, esto numquam futura essent. Quare distinctio hæc nihil omnino diuersitatis facit ex parte scientiæ Dei, sed solum ex parte obiectorum: cum tamen in nobis notitia intuitiua, quæ pendet ab existenti obiecti, estque experimentalis notitia illius, ut quæst. 1. art. 2. disp. 4. explicatum est, distincta sit specie ab abstractiua, multumque illam euidentiæ ac perfectione superet. Ut ergo rectè Diuus Thomas ad calcem corporis articuli adnotauit, inde ortum habuit hæc distinctio scientiæ Dei, quòd ea, quæ videntur apud nos, habent esse distinctum extra ipsum videntem: non verò, quòd aliter Deus concipiat rem, siue existat, siue non existat.

C Obicit tamen aliquis, quæ numquam erunt, videt Deus in sua essentia, quæ est obiectum præsens, atque actu existens: ergo scientia diuina, etiam comparatione eorum, quæ numquam erunt, scientia visionis dicenda est. Neganda nihilominus est consequentia: quoniam ea, quæ numquam erunt, non ex eo dicuntur cognosci in essentia diuina, quòd Deus solum cognoscat esse eminentius actu existens, quòd habent in diuina essentia, quòdque est idem cum ipsa essentia, sed ex eo, quòd per esse quòd habent in essentia diuina, intueatur Deus & iterius illud esse in potentia, quòd habere possunt in seipsis: quoniam verò huiusmodi esse non est præsens, nec actu existens, ideo diuina scientia comparatione illius dicitur simplicis intelligentiæ.

D Obicit deinde, Antichristus in puncto temporis præsentis non existit: ergo scientia Dei in puncto temporis præsentis non habet rationem scientiæ visionis comparatione illius, sed solum simplicis intelligentiæ. Licet concedi posset, scientiam diuinam, ut præcisè

Scientia visionis & simplicis intelligentiæ quid.

Scientia visionis non perinde perfectior in Deo scientia simplicis intelligentiæ ac nobis.

Obiectum.

Responsio.

Alia obiectum.

Responsio.

præcisè coexistit huic instanti temporis nostri, habere hoc ipso instanti temporis nostri rationem scientiæ simplicis intelligentiæ comparatione Antichristi: quia tamen propria duratio scientiæ diuinæ est æternitas, atque in ipsamet duratione æternitatis, quæ complectitur omne tempus, Antichristus existit, quarens æternitas correspondet temporis, in quo existet, simpliciter scientiæ diuinæ comparatione Antichristi appellatur scientiæ visionis, atque ita in eo sensu loquendum est cum communi vsu & sententia Doctorum.

ARTICVLVS X.

Virum Deus cognoscat mala.

AFFIRMAT conclusio. Nec salua fide negari potest. Ea verò, quod ad mala naturæ attinet patet ex illo Sapientiæ 8. *Monstra scire antequam fiant.* Quod attinet ad mala pœnæ ex illo Amos 3. est manifesta, *Sierit malum in ciuitate, quod dominus non fecerit, &c.* sæpèque Scripturæ affirmant, Deum inducere malum pœnæ: cum ergo Deus causa sit per intellectum & voluntatem, imò & ipsa sola permissio mali cognitionem illius requirat, qui illud dicitur ex eo permittere, quod potest illud impedire, si velit, nec tamen vult, sit, vt Deus mala pœnæ cognoscat. Quod denique attinet ad mala culpæ, constat ex illo Prouerb. 15. *Infernus, & perditio coram Domino.* Amos 5. *Cognoui scelera vestra, &c.* Cum autem malum non aliud sit essentialiter, quam priuatio boni, vt q. 5. ostensum est, non quidem increari (quia eius nulla potest esse priuatio) sed creati, sit, vt Deus per bona creata, quæ in se ipso cognoscit, cognoscat vltèrius mala opposita cernens eorum absentiam in subiecto, cui erant debita, aut saltem apta inesse: neque aliter vlla potentia magnum cognosci valet, quàm per bonum oppositum, quod ab esse cognoscatur. Porro mala, quæ in aliqua differentia temporis sunt, cognoscit Deus scientiæ visionis, esto formaliter sumpta entia sint rationis: ea verò, quæ esse possunt, & nunquam erunt, cognoscit scientiæ simplicis intelligentiæ, vt ex dictis art. 1. præcedente est manifestum, quod etiam Caietanus animaduertit.

Quod si aduersus conclusionem propositam obicitur illud Habacuc. 1. *Mundi sunt oculi mihi, ne videas malum, & respicere ad iniquitatem non poteris:* ubi inuitur Deum non cognoscere mala. Dicendum est, illud intelligendum esse de scientiæ approbationis, de qua sæpe sermo est in Scripturis sanctis: non autem de nuda cognitione. Porro iuxta Augustinum lib. 2. quaestionum super Exodum q. 15 2. lib. 83. quaestionum q. 60. & libro de essentia diuinitatis prope medium, *secundum hanc scientiam Deus scire dicitur, quæ illi placent, nescire quæ displicent,* non quia ignorat ea, sed quia non approbat. Quo pacto quibusdam Matthæi 25. dicitur, *Non noui vos.* Quo etiam pacto, addit Augustinus, *ars rectè dicitur nescire vitia, cum improbat vitia.*

Circa responsionem ad primum argumentum D. Thomæ notandum est, nõ ex priuationibus, quæ sunt in potentiis non cognoscentibus, agnoscere priuationes rerum. Respicientes namque ad ætrem, verbi gratia, attendentèsque nos carere visione luminis, quam proculdubio haberemus tunc, si lumen in aère esset, percipimus absentiam luminis in aère, atque adeò in eo tenebras cognoscimus. Atque hoc est quod Aristoteles affirmat tertio de anima textu 27. verbis illis, quæ hoc loco refert D. Thomas. Deus autem non per priuationem, quæ fit in potentia

Molina in D. Thom.

Atia ipsius cognoscere, agnoscit priuationes, quæ sunt in rebus, sed in se ipso intuetur immediatè, quando habitus aptus in esse suo subiecto inest, vel non inest, atque adeò in se ipso immediatè intuetur priuationes, quæ sunt, aut non sunt in rebus. Ratio autem huius discriminis est, quoniam nos cognitionem à rebus sumimus: Deus autem minime, sed potius per suam scientiam causa rerum existit. Perperam ergo Auertros in illum locum Aristotelis affirmatur, Deum non cognoscere mala & alias priuationes, motus verbis illis Aristotelis, quæ tamen de nostra tantum cognitione ab Aristotele dicta fuerunt.

ARTICVLVS XI.

Virum Deus cognoscat singularia.

CONCLUSIO affirmat, eamque de fide esse patet ex testimoniis citatis art. 5. & 6. & ex multis aliis Scripturæ sacre rationes autem quibus eisdem articulos probauimus, Deum cognoscere alia à se propria cognitione, probant etiam ab eo cognosci singularia, quæ non minùs virtute & eminenter in Deo continentur quoad differentias indiuiduantes tamquam in causa prima & fonte, à quo emanarunt, quàm continentur gradus generici & specifici. Modum quo intellectus noster cognoscit singularia in commentariis super Porphyrium, & in proœmio librorum Physicorum, ac 3. libro de anima explanauimus.

Deus cognoscit singularia.

ARTICVLVS XII.

Virum Deus possit cognoscere infinita.

PRIMA conclusio D. Thomæ est. Deus cognoscit actu infinita. Probatur, cognoscit actu & simul omnia ad quæ, tum potentia creaturarum, tum omnipotentia ipsius sese extendit: hæc verò sunt infinita: ergo cognoscit actu infinita. Possumus idem confirmare, quoniam si simul essent actu omnia, quæ Deus potest facere, essent actu infinita, sed omnia illa simul actu cognoscit: ergo actu cognoscit infinita, quæ sunt quidem actu cognita, non tamen actu existunt. Item si vni & eidem magnitudini tota illa accessio partium extensarum, quam Deus potest facere, simul adderetur, magnitudo illa euaderet actu infinita: sed Deus bene nouit simul vniuersam eam accessionem, cum nihil illius Deum lateat, neque quicquam successiue cognoscat: ergo cognoscit actu magnitudinem infinitam, quæ est quidem actu cognita, non tamen actu existit. Confirmari potest conclusio proposita ex illo Psal. 146. *Magnum Dominus noster, & magna virtus eius, & sapientia eius non est numerus.* Atque ex Augustino 12. de ciuitate Dei cap. 8. qui eam aduersus quosdam ex instituto probat, & post testimonium Scripturæ citatum concludit, *quæuis infinitorum numerorum nullus sit numerus, non est tamen incomprehensibilis ei, cuius intelligentiæ non est numerus.* Augustinum legito. Reicienda est ergo sententia Durandi in 1. d. 39. q. 2. asserentis, Deum non cognoscere actu infinitum. Eius verò argumentum eiusmodi est. Nihil intelligitur, nisi sub ratione entis: infinitum, cum nulla ratione esse possit, non habet rationem entis: ergo non intelligitur à Deo. Sed iam illud supra ad calcem articuli 6. diluimus.

Prima concl. Deus cognoscit actu infinita.

Durandi sententia improbatum.

Secunda concl. Scientia vi.

Secunda conclusio. Non tantum scientiæ diuinæ, sed etiam creaturæ, quæ sunt in rebus, sed in se ipso intuetur immediatè, quando habitus aptus in esse suo subiecto inest, vel non inest, atque adeò in se ipso immediatè intuetur priuationes, quæ sunt, aut non sunt in rebus. Ratio autem huius discriminis est, quoniam nos cognitionem à rebus sumimus: Deus autem minime, sed potius per suam scientiam causa rerum existit. Perperam ergo Auertros in illum locum Aristotelis affirmatur, Deum non cognoscere mala & alias priuationes, motus verbis illis Aristotelis, quæ tamen de nostra tantum cognitione ab Aristotele dicta fuerunt.